

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy iven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. A zsinati törvényjavaslat kritikai méltatása. Dr. Kovács Sándor. — Kérelem a ref. lelkészi árvaház érdekében. M. F. — Közügyein k. Sárospatakról. Egy lelkész. — Nekrológok. Varga Pál. Bereczk Sándortól. — Kálmán Lajos. Pataky Sándortól. — Különnfélék. — Hirdetések.

A zsinati törvényjavaslat kritikai méltatása.

III.

Ha a 99. §. e) pontja változatlan marad, ezer perpatvar forrása leend. Ebben ugyanis minden megkülönböztetés nélkül ki van mondva, hogy a gondnokok intézkedjenek, mikép az e. hivatalnokok használatában levő ingatlanok után fizetendő államadók pontosan befizetessenek. Ezt az érdeklettek bizonyára úgy fogják magyarázni, hogy minden egyházi ingatlan vagyon után eső állami adó fizetésére a tulajdonos egyház van kötelezve, holott például az egyházi tisztviselők jövedelmének emelése végett (tagosítás, úrbéri elkülönítéskor stb.) adományozott földek adójának viselésére az adományozott ingatlan jövedelmét élvező egyházi hivatalnokok vannak kötelezve, a mire különben már a miniszter is ügyelt az 1891. évi konv. jegyzők. 49. száma alatt olvasható tervezeténél. Felfogásom szerint tehát az egyházi ingatlan vagyonnak az állami adó szempontjából fenforgó ezen különbözőségére ügyelni kell, valamint az e. ingatlan vagyon okszerű kezelése, jövedelmezőségének előmozdítása stb. iránti köteleességet is kötelező törvény alakjában kellene formuláznunk. Egyházmegyei statutumok ebben az irányban némi intézkedéseket tartalmaznak ugyan; de mindig nagyobb a törvény tekintélye a statutuménál; az okszerűtlen gazdálkodás cseteire pedig lépten-nyomon akadhatunk, a mi az egyház tulajdonát képező ingatlan vagyon értékesökkenésével s a javadalmas utód jövedelmének apasztásával jár.

A 99. §. h) pontját összhangba kell hozni a 258.

§-sal, mert az egyházmegyei számvevőszék közreműködése nem csupán permissive van itt kimondva, mint amott.

A 104. §-ban ne beszéljünk olyan divatos nagy hangon a tanító urak „tudományos készültségé”-ről, mert eredménye nem leend más, mint a tanári cím után való kapkodás, a mi felett minden komoly gondolkozású ember bizonyára pálczát tör.

A 105. §-ban az van elrendelve, hogy a tanító a lelkész tudta nélkül az egyházból el nem távozzon, pedig bizonyára azt akarnók elérni, hogy a tanító a lelkész beleegyezése nélkül hivatalos kötelességének színhelyéről el ne távozhassék. A szöveg változatlan meghagyása esetén ezen tanítói kötelesség esetenként egyszerű bejelentéssel, avagy épen durva megizenéssel törpülhet.

A tanárokról szóló hetedik fejezet megfelelő helyén ki kell mondani azt, hogy államsegélyt nyerő középiskoláinkhoz a közoktatási miniszter által kinevezendő tanárok is teljesen, még az elbocsátást igénylő esetekben is egyházi fegyelmi bíróságaink illetékessége alá tartoznak; a hozandó ítéletek azonban a fentartó testületek által a miniszternek tudomásvétel végett esetenként felterjesztendők. Ezen fegyelmi jogtétel a miniszternek 1885. évi 24,320. számú válasz-leíratában már el is van fogadva, a mint erről az 1885. évi konv. jegyzők. 3-ik számából bárki meggyőződhetik. Figyelemmel tehát a miniszternek ily értelmű elvi kijelentésére, megfoghatatlan előttem a konvent azon eljárása (lásd az 1891. évi novemb. konv. gy. j. k. 163.), melyszerint a tanárok fegyelmi hovatartozandóságát, az állammal szemben, esetről-esetre folyamatba teendő alkudozások esélyeitől teszi függővé, a mely eljárás valóságos abdikalás, szemben a miniszternek fent említett enuntiációjával. Egy tanintézet tanárkarának kétféle fegyelmi törvény alá helyezése, vélekedésem szerint, az intézet tökéletes felzavarását vonja maga után; az ilyen personal rend-

szer az egyház szempontjából elvileg kizártnak hirdetendő. S midőn ezt maga a miniszter is elfogadja, minek akarunk mi ministerialisabbak lenni ő nálánál, s az „esetről-esetre“ való alkudozások sikamlós lejtőjére lépve, ez által minek akarjuk veszélyeztetni azt az elvet, melynek tisztán és érintetlenül kell megmaradnia, minden körülmények között!

A 119. §-nál arra kell a súlyt fektetni, hogy a lelkészek hitünkhöz nem tartozó más gyülekezetben nem vezethetnek hivatalos teendőket. Ezen megjegyzésemet a tiszántúli e. ker. törvényszéknek 1885-ben hozott 184. számú ítéletére alapítom.

A 135. §-ban a fegyenczek vallásos oktatásáról is gondoskodnunk kell.

A 137. §-ban kimondandó, hogy annak megbírálása, mely esetek „sürgősek“ a harmadszori kihirdetésnél, a lelkész jogához tartozik. Ki van ez mondva a tiszántúli egyházkerületben is (lásd az 1881. évi e. ker. j. k. 331. számát).

A 140. §. 2-ik alineája nem ref. egyházi törvénykönyvbe való tétel. Kérdem, azt akarjuk-e mondani, hogy öngyilkos kath. embert ref. lelkész is eltemethet? Ugye nem. No hát akkor a „keresztyén“ jelző helyett mondjuk egyszerűen ezt: egyházunk minden tagja.

A 149. §. utójelzős kifejezése e helyett: fekete öltözetet — mosolyra indit.

A 156., 170., 175., 180., 192. §§ okból, a lemondásról lévén szó, a „végleges“ jelző kihagyandó, mert e. jogéletünkben másféle lemondásról szó sem lehet.

A 163. §-ban tévesen vannak felszámítva az üreseed esetei hárommal öt helyett.

A 167. §. a) pontjában ne szóljunk helytelenül vizsítás házасokról, hanem a 117. § 2. pontjával megegyezőleg és helyesen: vizsálkodó — jelzőt használjunk.

A 194. §. a) pontjában ne beszéljünk szent edényekről, nálunk ilyenek nincsenek.

Dr. Kovács Sándor.

Kérelem a ref. lelkészi árvaház érdekében.

Főtisztelt Püspök Ur!

Az emberbaráti szeretet és protestáns jótékonyág hagyományos szelleme a haladó anyagi irányú korrallal sem halt ki az emberi szívekből, hanem mint szunyadozó szikra megvan az mindig a keblekben; csak alkalom kell, hogy lángra lobbanjon az! Ezt az alvó nemes szikrát lángra gyújtani emelem fel innen a távolból kiáltó szómat s fordulok Főtisztelendőségged becses személyéhez, kérvén-kérve, hogy nagyfonságú püspöki hivatalát magyar ref. egyházunk kebelében tegye örök emlékezetessé az által, hogy hívja életre, valósítsa meg a ref. lelkészi árvaházat. Ez lenne az igazi püspöki programbeszéd, melylyel szép hivatalának megkezdésekor hozzánk szólhat...! Nincs is senki közöttünk, ki hübb képviselője s megvalósítója lehetne ez eszmének, mint épen Fő-

tisztelendőségged! Abból az egyházmegyéből emelte fel a közbizalom a püspöki székbe, a hol a legszerényebb jövedelmű lelkészi kar küzd és verejtékezik a mindennapi kenyérért. — Hosszú, tapasztalatokban gazdag pályáján saját szemével láthatta az inséget és nyomort, melynek a szegény lelkészi árvák, a kenyérkereső kidőtével, kitéve vannak. Hallhatta a siralmas jajt, a mely a gyámoltalan és mindenektől elhagyott lelkészi özvegyek részéről sokszor felje kiáltott. Mindenikönk által ismeretes jó szíve, tudom, hogy mindig meg-megsajdult a kesergő siralmon... de nem volt képes rajtok óhajítása szerint segíteni. Csak vérzett szíve velök, a nélkül, hogy enyhíthette, lecsillapíthatta volna fájdalmaikat: „kenyeret nyujtva az éhezőknek és inni adva a szomjúhozónak!“

Én részemről elérkezettnek látom az alkalmas pillanatot, hogy ama nagyfonságú mozgalom, melyet, rövid pár évvel ezelőtt, a ref. lelkészi árvaház érdekében, a nagybányai egyházmegyei lelkészi kar egyik derék tagja megindított, most már általunk is nagyobb figyelemben részesüljön. Itt a kedvező idő, hogy az íge megtestesüljön. Ime! a szegény hazai tanítóság életre hívta saját árvái részére a menházat... Csak a magyar ref. lelkészi kar maradna tétlen és közömbös saját gyermekeivel szemben...?! Emelje fel azért Főtisztelendőségged ároni szavát... Szokott lelkesedésével, meleg buzgóságával karolja fel ez ügyet, a mi ügyünket, s ne engedje szegény árváinkat zülleni és elpusztulni!

Én édes és vigasztaló reménnyel fordultam e nyílt levélben — e magasztos ügyet illetőleg — Főtisztelendőségged elé; s bízom benne, hogy hathatós szava életet lehell belé!

M. F.

Közügyeink.

Sárospatakról.

A „Pesti Hirlap“ f. évi január 20-iki számában a „Képviselő-választási mozgalmak“ című rovat alatt egy ily című cikk olvasható: „A sárospataki nagy alkotmányos verekedésről“. Hát hiszen ebben semmi feltűnőbbet — elég szomorú dolog! — nem találhatni nálunk, hol a lelketlen kortes vezérek a szegény népet elbódítva, a pártezélokért egész a verekedésig feldühíteni sem tartják sem magukra, sem az ország ügyei bíráló intézésére megérettnek állított népre nézve megalázónak. Csakhogy ezen sárospataki verekedés nagyon elszomorító, mert itt nem a csöcselék egymással, hanem a tanuló nemes ifjúság a csöcselékekkel verekedett, és pedig, mint hősök a küzdterén, theologusok, tehát a leendő papok vannak megjelölve.

A jelzett cikk szerint a theologusok Kun Béla sárospataki jogtanár, tehát általok jól ismert jelölt mellett léptek küzdterre, s véres verekedés közben, melyre Erdélyi András makkos-hotykai ev. ref. lelkész korteskedése s e miatti (hír szerinti) inzultáltatása szolgáltatott alkalmat, „Ladányi András IV. éves theologus életveszélyes sérüléseket szenvedett. De csakhamar új csapat tanuló érkezett utcai néptől kísérvé, s a helyzet nagyon veszélyessé vált, új összeütközés történt, melyben sokan elég érzékenyen, sőt súlyosan megsebesültek, ezúttal a főiskolai tanulók húzták a rövidebbet, sőt egyikük, Tóth Dániel theologus életveszélyesen sérült állapotban a csataterén maradt s az agyonveréstől is úgy menekült meg,

hogy halottnak tette magát s az ellenséges tömeg a földön fekvőről „több mint bizonyosnak“ tartotta, hogy meghalt. Az ifjakat erre elkeseredett düh szállta meg, újra támadtak, ez egyszer több „eredménytelen“, mert azt az embert, a kiről azt hitték, hogy Tóthot leütötte, Kézi János kortest agyonverték. Az illető menekülni próbált, de utólérték. Dókus főszolgabíró, Gaizler h. szolgabíró, valamint a sátoralja-újhelyi csendőrség tegnap óta Sárospatakon vannak. A tanulók fenyegető magatartást tanúsítanak, de a szomorú eset óta újabb kihágások nem történtek“.

Eddig a „Pesti Hírlap“ említett cikke. Igen sajtóságos dolog már, hogy a rend helyreállításában működőkről a szolgabíró és csendőrség vannak megnevezve, de a tanulók közvetlen felsőbbjeiről, a tanárokról, az iskolaigazgatóról hallgat a hír, s hogy ezek semmit sem tettek, vagy tenni nem akartak, e fájó gyanút költi fel a hírt előadó tudósítás ezen berekesztő mondata: „a tanulók fenyegető magatartást tanúsítanak“.

Vártam, epedve vártam, hogy e hír világgá bocsátása után helyreigazító megjegyzés tétetik közzé, illetékes helyről, a főiskolai igazgatóságtól, mely megnyugtató, hogy a verekezésben részvétellel a tanulósg hibás értesítés, vagy az ellenpárt szándékos rosszakarata által s a valóságnak meg nem felelőleg gyanúsítatik, s hogy a makkos-hotykai ref. lelkész, Erdélyi András verekedést provokáló szent korteskedése csak kitalált mese. Fájdalom, a várva-várt helyreigazítás mai napig meg nem történt, s így mi, kik a haza sorsát nem a pártok minden áron való győzelmében, s ezért a verekedést is megengedhető pártzélokban, hanem a haza felvirágzásán s mint egyik eszközén: a nép erkölcsének, jellemének igaz képzésén munkáló következetes s tényleges működésben látjuk biztosítva, — gondolkozhatunk magunkra hagyatva a botrányos történet felett.

Nem szólanék ez ügghöz, mint politikai cselekményhez, melynek egyházi téren, egyházi lapban megfordulásának barátja nem vagyok. De ez a tanulók és lelkész részvéte, az iskolai igazgatóság hallgatása miatt egyházi ügygyé vált. Engedje meg azért t. Szerkesztő úr, hogy e szomorú ügyből kifolyólag becses lapjában felvethessek pár gondolatot e tárgy körül.

Három dolog, mi bánt ez ügyben, mint az eddigiekből is kitűnik: a lelkész korteskedése, az ifjúság verekedése és az iskolai igazgatóság télenessége.

Hát az igen tisztelt lelkész úr nagyon sajtóságos fogalommal bírhat a református pap rendeltetéséről, midőn otthonát elhagyva, más községbe is elmegy korteskedni s vándorapostollá válik a politika érdekében. Három kérdést teszek fel, melyre jó lélekkel adandó felelete kétségtelenül igazolni fogja lelkészi becsét és értékét. 1. Ismeri-e az egyházi törvény 125. §-át s eljárását megegyeztetetőknek tartja-e azzal? 2. Ki a politika, vagy helyesebben párt céljáért elhagyja kényelmes otthonát, hogy idegen községben szerezzen annak győzelmet, — vajjon felkeresi-e oly buzgalommal, mint Jézus Krisztusnak hű vitéze, a hitetleneket, templomkerülőket, vadházásokat saját egyházában, hogy őket a Krisztusnak s az erkölcsiségnek megnyerje? 3. Hízeleg-e hiúságának, hogy mint református pap, nevével ott tündököl egy véres verekedés állítólagos előidézőjeként?

Hát én részéről e részvételt a papi hivatalra megalázonak tartom. Felfogásom szerint a pap igenis kövesse lelke

sugallatát, meggyőződését a politikai téren; de politikai mozgalmakba bele sodortatni semmi körülmények között ne engedje magát. Senki nem szolgálhat két úrnak, s különösen nem a pap, kinek működési köre oly éles vonalakkal van elválasztva a mások működése körétől. Miként minden szó nem való a pap szájába, úgy a ténykedésben is szigorúan körültekintőnek kellene lennie. Én, ha rajtam állana, a 125. §. általános szavai helyett, többet mondókat tennék, s egyenesen kimondanám, hogy pap még országos képviselő sem lehet, vagy ha az lesz, ne legyen pap; mert politikai szereplése papi hivatala kárával eshetik csak.

Az ifjak verekedése sincs előttem kimentve azok heves vére által; mert a tanuló nemes ifjúság magatartásában az értelmesség és műveltség nyomainak mindig feltalálhatóknak kell lenni; mert különben mi ad kárpótlást a szülők nagy áldozatáért, ha csak oly tényeket képesek elkövetni, mint az, ki teljesen tanulatlanul nőtt fel?

Bizony, uraim, egyes kivételek lehetnek; de ily tömeges kihágás akaratlanul is foltot vet az iskolára. Hát vajjon nem érzik azt a tanár urak, hogy ők nem csak fizetésért tanítók, hanem a szülők helyettesítői s így nevelők is tartoznak lenni tanítványaik körül? Azokat jó példával vezetni kötelesek. — Csak nem az önök példájának utánzása talán ez a tanuló nemes ifjúságnál? Hát azon szegény szülőknek, kiknek a tudományban s jó erkölcsökben való előhaladásért iskolájukba küldött gyermekei most egy durva verekedés miatt élet-halál közt lebegnek, szemrehányó kérdésére mivel felelhet a tanárkar?

Lelkemből óhajtom, hogy e felszólalás hozza hangra azokat, kik e szomorú esemény által a közvélemény előtt közelről vannak érdekelve, s adjanak olyan nyilatkozatot a valóságnak megfelelőleg, mely őket teljesen kimentse.

Egy lelkész.

* * *

Kiszedtük már e beküldött felszólalást, mikor beérkezett hozzánk a „Sárospataki Lapok“ 4-ik száma, mely ez ügyben megnyugtatóul a következő sorokat hozza: „A napi lapok által közölt hírek a sárospataki „alkotmányos verekedés“-ről, legnagyobb részben a rosszakarat nyilatkozatai. A diákság egy pár tagja belesodródott ugyan a neki való hajzába, de sem a gyilkosságban részt nem vett, sem meg nem gyilkoltatott. A sárospataki ev. ref. s. lelkész még csak közel sem volt a verekedés színhelyéhez“. Mindenekelőtt meggyeizzük, hogy a politikai lapok többféle versióban közölték a sárospataki véres verekedést. Volt nevezetesen olyan versió is, mely a sárospataki segédlelkészt említette a szomorú küzdelem egyik hőse gyanánt. És sárospataki laptársunk közölt megnyugtatóul éppen ezen híre vonatkozott.

Nem hiszszük, hogy sárospataki kollegáink rossz néven vennék tőlünk e cikk közlését. Kénytelenek ugyanis beismereni, hogy lapjuk megnyugtatóul igen kevésbé megnyugtató, s hogy iskolájok fegyelmi jó híre érdekében, főként az aggódó szülők teljes megnyugtatóul céljából, nem elég e sajnos ügyben a szerkesztő úrnak híre, hanem az igazgatóságnak kell itt előtérbe lépnie. (S éppen azért, hogy vajjon laptársunk 5-ik számában nem fog-e majd jönni e sajnos ügyben valamely teljesen megnyugtató felvilágosítás, vártunk egy héttig e cikk közlésével). A lelkész ügye meg nagyon is erősen köz egyházi ügy, melynek szelidebb világításba helyezését, vagy éppen

megszámlálását egyházunk érdekében a legmelegebben óhajtjuk. Vajha meglenne e felszólalásnak kívánt, s adja Isten, minden gyűlölködéstől ment jó eredménye!

Szerkesztő.

Nekrologok.

Varga Pál 1824—1892.*)

(Vége.)

Varga Pál, a szegedi ev. ref. egyház első lelkésze, ki 33 éven át működött buzgón az általa megalkotott egyház emelésén, megerősítésén, f. évi január 7-ik napján d. u. 2 órákor, rövid betegség után fejezte be nemes életét.

Egyszerű, puritán, fényleni nem akaró, de áldásos élet volt az.

Varga Pál született Tisza-Dobon 1824. január 6-án, jó módú gazdálkodó szüléktől. Az elemi iskolákat T.-Dobon befejezván, tanulmányai folytatására a debreczeni főiskolába ment. Itt végezte szép sikerrel középiskolai s theologiai pályáját, melynek végén a szeniori díszes hivatalt is viselte. 1847-ben rektóriára Gyomára ment s itt töltött 3 évet, tanítványai s a hívek osztatlan szeretete, becsülése között. (Tanítványa volt itt neki nagynevű lelkészének fia, Dávidházy János debreczeni egyházmegyei esperes is, kire mindig büszkén s szeretettel gondolt). Innen Sáptra rendeltetett időközi lelkésznek, de az itteni állomás elnyerésére — valószínűleg — lépéseket sem tett, mert az ő szelid, érzékeny lelke nem rokonszenvezett — mind mondá — e kemény, nyakas néppel. Sápót egy év múltán elhagyván, Hód-Mező-Vásárhelyre hívatott segédlelkészül, hol bold. Gaál Dániel lelkész oldalán működött. Itteni működése idején gyakran járt be az akkor még Vásárhely filiáját képező Szegedre, s itt az ő buzgó közremunkálása mellett fejezték be egyes lelkes tagok (Kovács János főgondnok, Gaál Mihály pénztárnok, Bak Balázs jegyző, Sípos Mihály perceptor, Török János, Morgay Károly, Jancsurák Pál, Kis Lajos, Külüs Ferencz, Varga István, Balog Antal, Jeney Károly presbyterek) az általok (nt. néh. Tóth Ferencz vásárhelyi lelkész és esperes támogatásával) már régebben megkezdett szép, de terhes munkát: a századok előtt népes, virágzó egyház hamvaiból való újjáalkotásának, anyaegyházzá való szervezésének nagy munkáját.

Kitartó, nemes küzdelmököt siker koronázta, s ő mint az új egyház első, választott lelkipásztora, 1858. decz. 5-én megtarthatta beköszönő beszédét.

Sokszor hallottam a boldogulttól, milyen lelkes öröm, milyen édes boldogság ünnepe volt az. Óh azt csak az tudhatná igazán átérezni, elmondani, ki vele együtt élte át azon napok nehéz küzdelmeit s érezte a kivívott siker édes jutalmát.

Bizony szegény volt az a hamvaiból új életre kelt kis egyház. A szomszédos nagy egyházak: H.-M.-Vásárhely, Sentes, Makó támogatták, rendes segélyt szavazva meg 3 éven át a szegedi lelkész javadalmaképen (100—100 frtot) s buzgó lel-

készeik kezdeményezése folytán, hathatós gyűjtést indítva meg a szép missióra hivatott új egyház részére. Kezdetben az imaház és lelkészlak bérelt helyiségben voltak elhelyezve. De a kívülről jött segélyekhez járulván a buzgó, hű lelkészt hiven követő kis egyház áldozatkész tagjainak megfeszített erő kifejtése, csakhamar megvásárolta az egyház (1859. április havában) az alsóvárosi kaszinó épületébe a Szt-háromság-utcai házát (551 frton), s annak nagy termét tágas imaházzá, többi részét pedig kényelmes lelkészlakká alakította át. De a lelkes egyház és a buzgó lelkész még itt nem állapodtak meg. Iskolára is égető szükség volt. Eddig a tanítói teendőket is a fáradhatlan lelkész látta el. Az áldozatoktól vissza nem riadva, iskolát és tanítólakot is szereztek az imaházhoz közel.

Nem tartozik e nekrolog szűk körébe felsorolni mindazok érdemét, kik e nagy munkát nemes áldozataikkal elősegítették. A munka és az érdem orozslánrésze elvitázhatlanul a fáradhatlan lelkészt illeti. De lehetetlen a hála igaz érzelmével nem emlékeznünk meg Szeged sz. k. város egyházunk iránt mindenkor méltányos törv. hat. bizottságáról, mely felülemelkedve a felekezeti elfogultság korlátain s a krisztusi szeretet nemes érzelmeitől indítva, a lelkészi javadalomhoz előbb (1860-ban) 300, majd később (1877-ben) 650 frttal, a tanítói fizetéshez pedig 420 frttal járult. Ily körülmények között erősödhetett csak annyira a szegedi egyház, hogy az 1879. évi nagy árvizveszély előtt már nemcsak terheitől megszabadult, de egy téres templomtelekkel is rendelkezett (Szeged sz. k. város ajándékából, a mai Szt-István-tér körül) és e mellett pár ezer frt megtakarított tőkéje is volt. Bizony büszke öntudattal nézhetett végig a hű munkás a nagy munkán, melynek sikerét az Örökkévaló oly szépen megáldotta; boldogan láthatta az evangyéliom kicsiny mustármagját, melyet oly hiven gondozott, erős sudárba szökkenni, dúsan virágozni, mely annyi reményt nyújtott arra, hogy rövid időn terebélyes fává erősödik.

De a reménység csakhamar kétséggé, a boldogság hálafohásza csakhamar fájdalmas jajjá változott. Jött 1879. márcz. 12-ike. Jött a nagy csapás, a magyar alföld legnagyobb városát hullámsírba temető, békés lakosait bujdosásba űző nagy árvíz. Hány boldog embernek adta ez kezébe váratlanul a kol-dusbotot!

A külső töltések elszakadásával, mikor a felzúdult tengert már csak a gyöngye, újonnan húzott körtöltés tartotta föl, a lakosság legnagyobb része elmenekült. De a hű pásztor nem hagyta el a veszélyben nyáját. Beteg nejét, kisebb gyermekeit Deszkre, egyik jó barátjához vitte, míg ő két nagyobb leányával Szegeden maradt. Mint az alsóvárosi vízvész-bizottság elnöke, naponként lejárt a veszélyes töltésre, ő maga is hordta ahhoz a földet, — leányaival együtt, — hogy példát adjon és lelkesítsen. Egy porszem volt az a tenger ellen, de értékessé válik az, ha tudjuk, hogy azzal nem saját értékét, de féltett, fejlődő egyházát, szeretett városát akarta védeni.

A mélyen fekvő paplak nem nyújtván biztosságot, a szabadkőműves páholy piacztéri házában kapott egy szobát, maga és családja számára. (A páholynak hosszú időn át titkára volt). Nem vitt ő oda a maga értékéből semmit. Mikor a töltés elszakadt, első gondja volt egyháza anyakönyveit s levéltárát menteni meg. Nem volt senki, ki e munkában segélyére lehetett volna. A ki még el nem futott, azt elfoglalta a maga baja. Ő maga tolt a hát talicskán, később térdig érő vízben gázolva, a neki föltartott biztos helyre az egyház értékeit; de megmentett mindent.

*) Két nekrologot kaptam az elhunytól, azt, melyet a múlt számban, mint néhai V. P. jellemképét közöltem, s ezt, melyet ezen számban a maga teljes egészében azért adok ki, mert ebben egyszermind a szegedi ev. ref. egyházköztség története is hű vonásokkal adva van. Szerk.

Nehéz napok következtek azután reá a tengerré vált Szegeden. Az imaház összeomlott. Az egyházi élet egy időre szünetelt. Ez időre Szentesre rendeltetett adminisztrátorul. De folyton vonta őt valami vissza elárvult egyháza körébe, míg nem 1879. deczemberében visszatért.

És a mikor fájdalommal látta, hogy mindaz, a mit eddig fáradságot nem ismerő munkával épített, romba dőlt, — nem esett kétségbe, fölvette újra a harczt, melyben egy időre az elemek látszottak diadalmaskodni az emberi vasakaraton. És a győztes utóljára is ő maradt.

Az Örökkévaló megkönyörült az ő árva népén s a szegény kis egyházon. A koronás király, ki 1000 frttal elsőül sietett a lesujtott egyház segélyére, a város újjáalkotásának nagy munkájára Tisza Lajos grófot küldte ki, tagját annak a nagynevű családnak, mely annyiszor írta be fényes nevét reformált egyházunk történetének lapjain. Ő lett aztán jó szel-leme, legerősebb támasza az új életet kezdő egyháznak is.

Tekintélyes adományain kívül, neki köszönheti a szegedi egyház, hogy az árvízkárosultak segélyezésére befolyt adományból: 8000 frtot, a város legszebb pontján ingyen templomtelket kapott, — bár az egyház régi telkei a legmértányosabban lettek kisajátítva. Az ő kegyes támogatásával épült fel díszes új temploma s egyházi épülete. De nem szándékom elősorolni mindazt, mit a nemes gróf az egyház érdekében tett; e szűk keretben méltólag azt úgy sem tehetném. Hálásan hirdeti ezt mindenkor Szeged város s a szegedi ref. egyház története.

De ő utána a legnagyobb érdem a fáradhatlan lelkesztéssel, ki buzgó munkatársra talált egyháza lelkes főgondnokában, néh. Balogh János kir. tanácsos és közjegyzőben. Nem törődött ő a fáradsággal. A fölkelő nap sokszor íróasztala mellett munkában találta. A szegedi ref. egyház esdő szövegzei, — mint megannyi szétbocsátott galambjai a reménységnek, — bejárták nemesak a magyar hazát, hanem a távol külföldet is: Német-, Angol- és Franciaországot is, és Istennel legyen hála, nem tértek vissza vígaszhozó olajág nélkül.

Egy ideig a reáliskola dísztermében tartattak az istenitiszteletek.

De majd fölépült a belvárosi díszes új templom: az új Szeged legszebb építménye, mely a fölszereléssel együtt, mintegy 43 ezer frtba került. A buzgó lelkesz azonban még sokáig a valamennyire lakható állapotba helyezett alsóvárosi, távoli paplakról járt föl az istenitiszteletek s egyéb lelkeszi szolgálatok végzésére.

Végre fölépült a paplakot, iskolát és tanítói lakást magában foglaló díszes egyházi épület is, mintegy 22 ezer forint költséggel.

Természetes, hogy a költséges építkezések a fejlődésében lesujtott kis egyház anyagi erejét — a szép segélyek daczára is — túlhaladták. Az építkezések után 16,500 frt terhe maradt fenn. Óriási teher ez egy 7--800 lelket számláló kis egyházon. Pedig még sok hiány vár pótlásra. Az anyagi teher lett most már a szegedi egyház legyőzhetlennek látszó, 100 karú hyd-rája. Hányszor fordult meg az ezer bajjal küzdő egyház kérelme az egyházmegye, egyházkerület és konvent zöld asztalán. És a buzgó lelkesz nem zörgetett hiába, anyagi és erkölcsi támogatást talált mindenütt. Különösen a közalap tekintélyes segélyei (évi 4—600 frt), majd az 1890. évben megszavazott 8500 frtos szép tőkesegélye tették lehetővé, hogy a kis egyház, megfeszített erőfeszítése mellett, haladhat az anyagi ki-

bontakozás felé. Nehéz akadályok állnak még előtte, de azok legyőzése többé már nem lehetetlen. Mi, a kik már csak a nagy részben bevégzett hatalmas munkát látjuk, el sem képzelhetjük, mily fáradságos munkával hordta ő össze annak legtöbb homokszemét.

Kétszer alkotta meg egyházát. Melyik alkotás volt a nehezebb? — bajos lenne eldönteni. De annyi bizonyos, hogy egyik is elég arra, hogy egy ember életének becsét, emlékének maradandóságát biztosítsa. Áldásban is fog az élni híveinek szívében mindenkor, s lelkesítőleg ragyog el a messze jövőbe.

Családi s magán életéről kell még röviden szólanom. — 1859. máj. 30-án kelt egybe a boldogult nejével, most már gyászos özvegyével, Kustós Zsuzsánnával, kivel a legpéldásabb békében és boldogságban élt, s szép, népies családot alkotott. Gyermekai: Ilona, Fördös Dezsőnek (a nagynevű Fördös Lajos esperes fiának), Mária, Sulyok István nagyváradi lelkésznek neje, Gizella, Aranka, Jenő és Pál. Puritán jelleme, jó lelke, szorgalma széles körben ismeretes. Bár gyöngének látszó, mégis életerős, edzett ember volt, ki sokszor mondotta, hogy a betegséget nem ismeri.

1885-ben azonban makacs gégebaja támadt s hangját elvesztette, e miatt a különben fáradatlan, erős férfi, a lelkeszi szolgálatokat alig végezhetvén, segédet lőn kénytelen alkalmazni. De a börtönlelkészi szolgálatokat (hová 1885-ben neveztetett ki) mindig maga, s nagy lelki gyönyörűséggel végezte, ha csak épen akadályozva nem volt. Nem egy erkölcsi leg megjavult, egykor tévelygő bűnös áldja nyugvó porát. — Halála váratlanul sujtotta egyházát s gyászoló családját, melyre a csapás nem jött magában, mert egyik betegen fekvő leánya mellé a bánatos özvegyet is ágyba fektette a súlyos csapás.

Az egyháztanács nemesak jegyzőkönyvében örökítette meg a boldogult érdemeit, hanem kegyeletét kifejezendő, temetéséről is egyházi költségen gondoskodott, külön gyászlapot adott ki s ravatalára díszes koszorút helyezett. Koszorúkat küldtek még: a prot. nőegylet, az ág. h. ev. egyház presbyteriuma, a börtön tisztviselői, s ezeken kívül tisztelői számosan, valamint koszorút tettek arra a „lesujtott hitves“ s „szerető gyermekei“.

A temetés különben nem csak a boldogult érdeméhez méltó, de egyszersmind egyszerű, puritán jelleméhez is illő volt. A gyászoló család kérelmére nt. Szabó János esperes úr tartott a templomban, az ő páratlan ékesszólásával, magasztos gondolatokban gazdag orációt s imádságot. A sírnál a boldogult káplánja imádkozott.

A temetésen a város minden lelkesze megjelent, valamint küldöttségileg vettek részt: a kir. tábla, kir. törvényszék, kir. tanfelügyelőség, városi hatóság. A drága hamvakat rejtő koporsót nagy néptömeg kísérte utolsó útjára.

A munkás élet fáklyája kialudt, de példája, emléke sokáig ragyog még, mint a nap.

Az igaznak emlékezete áldott!

Szeged.

Bereczk Sándor,
időközi lelkesz.

Kálmán Lajos

1811. ápril 6. — 1892. január 12.

Az agg, de erőteljes törzs, mely oly sok vihart látott, kiállott: ledőlt; a mindvégig lobogó lánggal égő, csodás fény-

nyel világító fáklya: kialudt; az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye érdemekben megőszült tanácsbírája, böles Nestora, Kálmán Lajos elhunyt; e megdöbbenő, váratlan gyász hírt zúgták jan. 12-ikén a megkondukt harangok a püspök-ladányi reformált egyházban.

A hű sáfár, — ki még ez év első napja reggelén ifjúi bévvel hirdette az ígét, de oly szokatlanul erős színekkel rajzolta a múlandóság mindent megemésztő rettenetes hatalmát, a múlt bús emlékeit, a titkos jövő bizonytalanságát; oly bús, oly elérzékenyült hangon zengette: „50-ikszertalán utólszor állok e napon előttetek“, mintha sejtette volna, hogy az lesz hattyúdala, — immár lezárta szemeit, pihenni tért. — Igen, Sionunknak egyik legéberebb öre, ki mindenkor atyai szeretettel, apostoli buzgósággal, salamoni böleseséggel és sámsoni erővel kormányozta népes, fényes egyházát; ki egyedül egészen magasztos hivatásának élt; a mások boldogítására szentelte életét, nemesak családjának, de egyházának is édes atya volt: a sok munka, fáradság után megnyugodott...!

Halálát influenza okozta, mely pár nap mulva tüdőlobba ment át, és a hatalmas életerőt, melyet addig betegség még soha nem fektetett ágyba s mely utolsó perceiben is egyháza ügyeinek rendezésével foglalkozott — hirtelen megoltá.

Hangyaszorgalom, hivatali rend, pontosság és szigorú kötelességérzet voltak jellemző tulajdonságai. „Medio tutissimus ibis“ volt az ő életelve; az „arany középszerűség“, a melybe a költő a valódi boldogságot helyezi, mely, mint a magas hegyek csúcsai, ninesen kitéve a kigyúladt légvillámsapásainak, de a melyet másfelől a szakadatlan szorgalom, nemes törekvés és munkásság jutalma díszít. Benne a szelidség és szerénység bámulatos akaraterővel, jellemzilárdsággal és tevékenységgel volt párosulva. Ő nem ismert lehetlent, nem tartott semmit nehéznek, kivihetetlennek.

Hogy mily tevékeny, tapintatos és megfontoló volt minden körülmények közt, eléggé bizonyítja azon ténye, hogy lelkészkedése alatt a tornyot felebb emeltette, a templomot új mennyezettel, fedéllel látta el; egy közös, 10,000 frt értékű fiés egy új leányiskolát építtetett; e sok bajjal, költséggel járó vállalatot minden nehézség nélkül tudta kivinni. Sokat fáradozott az egyházi hivatalnokok fizetésének rendezése, javítása ügyében és igen szép eredménnyel. De nemesak az egyházi, hanem a községi dolgokban is mindenkor tevékeny részt vett: annak javát, előhaladását szíven viselte. Mindenütt ott volt, ahol tenni kellett.

Szerető hívei ez év május havában az agg pásztor 50 éves lelkészkedése és házassága emlékére jubileumot szándékoztak rendezni, hogy ez úton is kimutassák iránta szeretetüket, elismeréssel méltányoják működését, érdemeit. Hallgatói mindenkor rajongó szeretettel környezték, atyjuk gyanánt tisztelték őt; hű ragaszkodásuknak fényes tanújeleit adták elhunytakor is, az által, hogy a gyászoló család engedelmével, díszes koporsót vettek a nagy halott számára; a szószéket és környékét fekete lepellel vonták be. Külön gyászjelentést adtak ki stb.

Ravatalára — gyermekein, rokonain kívül — koszorút helyezett a tanítói kar „kegyelete jeléül“, a Kardos család „szeretete jeléül“, Jánosi család „elismerése jeléül“, káplánja „szeretett főnökének“ stb.

Koporsója körül a helybeli és vidéki intelligencia rang- és valláskülönbség nélkül sereglett össze, osztozott a közös fájdalomban.

Temetése jan. 14-én, esőtörtökön délután ment végbe a templomban. A környékbeli lelkészek közül je'envoltak nt. Dávidházy János esperes, Soltész László és Zsigmond Sándor szoboszlai, Kántor István saápi, Eröss Lajos földesi, Veres Géza nádudvari, Szabó Sándor kevi ref. lelkészek és Kiszalák Sándor és Erdei Pál róm. kath. lelkészek, Nagy Antal, Molnár Sámuel és Rásó Antal tanítók stb.

Az elhunyt pásztor fölött nagytt. Szeremley József esperes úr mondott: Máté XXIV. 44 46. alapján emelkedett hangú, tartalmas, remek gyászbeszédet. Nem volt szem, mely köny, szív, mely vígasztalás nélkül maradt volna a szívből fakadt meleg szavak hatása alatt; majd nt Könyves Tóth Kálmán debreczeni lelkész (az elhunytnek rokora) állott föl a szószékbe, s szép nyelven, szokott ékesszólásával búcsúztatta el a megboldogultat gyászoló özvegyétől, gyermekeitől, unokáitól, testvérétől, rokonaitól, az egyháztanács tagjaitól és minden híveitől.

Ezután a hívek sokaságától kísérve kivittük őt a temetőbe, letettük végakarata szerint legutóbb elhunyt Anna leánya mellé örök nyugalomra.

Az egyház 50 évig sáfárkodó hűséges pásztorát; a község közügyeinek egy edzett bajnokát; a kesergő család fejének koronáját; a lelkészi kar széleslátkörű, magas műveltségű, mely tudományú tagtársát siratja, gyászolja az elhunytban.

Életrajzát is óhajtom közleni a megboldogultnak, mely tulajdonképen öréletrajz, a mennyiben azt még az 1884-ik évben maga írta meg nt. Bakóczy János böszörményi lelkész úr fölhívására, a ki ekkor az egyházmegyei lelkészek életrajzi adatait összegyűjtötte — Az 1884. évtől mai napig történt főbb eseményeket az elhunytnek gyermekei írták össze.

Püspök-Ladány.

Pataky Sándor,
hely. ev. ref. lelkész.

(Vége köv)

Különfélék.

Debreczeni főiskola. F. hó 4-én d. e. 11 órakor a főiskolai tanárok szűk körében egy kegyeletes, szép ünnepély folyt le. Nyolcz főiskolai tanár ugyanis, kik annak idején Tóth Sámuel theologiai tanár úrnak tanítványai voltak, a korábban tervezett szélesebb körű jubiláris ünnepély helyett, melynek megtartását gátolták néhai R. B. püspökünk halála, majd a püspökválasztási mozgalmak, konventi, zsinati gyűlések is, kedves tanárjoknak 25 éves tanárkodásáról valamely módon mégis meg akarván emlékezni, a főiskolai többi tanárok társaságában fölkeresték magánlakásán nevezett theol. tanár urat, s a volt tanítványok nevében Csiky Lajos, a főiskolai többi tanárok nevében pedig Dr. Bacsoni Lajos akad. igazgató üdvözölték megleghangú beszédekben az ünnepeltet, ki meghatottan fogadta a kegyeletnek, a tiszteletnek és a szeretetnek emez őszinte nyilatkozatait, mely, mint mondá, reá csak emelölleg, nemesítőleg hathat s őt további kitartásra, munkálkodásra ösztönzi. Estve az ünnepelt tiszteletére kedélyes vacsorára gyűltek össze a tanárok, kikhez a vidékről az épen városunkban időző Dávidházy János esperes, László János és Fráter Gyula egyházm. tanácsbíró urak s a városból is több világi egyén csatlakoztak. Őszinte szívvel kívánjuk, hogy az ünnepelt férfiú éljen főiskolánk, tan- és egyházi ügyünk terheinek viselésében soká, nagyon soká!

Debreczeni egyházközség. Szabolcska Mihály haza térven Párisból, Debreczenben nyert, mint segédlelkész, alkalmazást nt. Könyves Tóth Mihály úr mellett. Kiss Ferencz helyét foglalta el itt, a ki meg Kisujszállásra ment át segédlelkésznek nt. Doroghy Lajos esperes úr mellé. Isten áldása legyen a kiváló két ifjú segédlelkészen!

Kisujszállás. A kisujszállási ev. reform. egyháztanács kedves újévi ajándékkal lepte meg nyugalomba vonult veterán tanárát, K. Hajdú Lajost: 300 frtot szavazván meg évi nyugdíj címen számára. Élvezze sok ideig a szeretet által nyújtott segínyt az érdemekben megőszült agg pátriárcha, egyházi lapjainknak is ifjú tollú munkatársa, hogy boldog alkonyának derengő fénye még sokáig világolhasson egyházunk s iskolánk egén!

Megemlékezés a magyar néptanítókról. Mauthner Ödön budapesti magkereskedő a Szent-István korona országában működő néptanítóknak olyan meglepetést szerzett, a melyet bizonyára lelkesedéssel fog tudomásul venni az egész hazai tanítókar. Ugyanis ő versenyt indít a hazai néptanítók közt, vajjon melyikök képes a házikertészet érdekében nagyobb és legnagyobb tevékenységet kifejtteni, melyikök képes saját kertje gondozásán kívül a helység népe közt a konyhakerti termények magról való növesztését legnagyobb mérvben terjeszteni és e követelményeknek leginkább megfelelőket Mauthner Ödön csakugyan oly bőséges ösztöndíjakkal jutalmazza (mint halljuk, 1000 frt összértékben), hogy ama néptanítók pályafutásában, kik e díjakra érdemessé teszik magukat, a Mauthner-féle ösztöndíjak csakugyan egy kis főnyeremény-szerű incidenst fognak képezni. Ezen korszakot alkotó üdvös verseny föltételei a „Néptanítók Lapja“ legközelebbi számai egyikében vannak közzétéve és méltán hivatva vannak a magyar néptanító újévi ajándékát képezni.

Irodalom. 1. Az Athenaeum kézi Lexikona. A tudományok enciklopédiája különös tekintettel Magyarországra. Szakférfiak közreműködésével szerkeszti Dr. Acsády Ignác, a M. Tud. Akadémia lev. tagja. Budapest. Az „Athenaeum“ irod. és nyomdai r. társulat kiadása. Megjelenik 40 füzetben. Egy-egy füzet ára 30 kr. E közhasznú, szépen kiállított, ügyesen szerkesztett Lexikon két első füzetéről már megemlégtünk lapunkban néhány héttel ezelőtt. Most a 3—8. füzetek fekszenek előttünk, melyek az Arány-Cséplő gép szavak közti tárgyakat stb. ismertetik röviden, de világosan s az illető czikk tárgyára nézve kellőleg tájékoztatva. Mindenik füzethez szép műmelléletek vannak kapcsolva. Így a harmadik füzetben három önálló melléklet van. Az első gyönyörű és föltötte költséges színes műlap, mely a magyar lovas katonaságot tünteti föl az 1700—1840. közti években; tizenkét önálló alakban látjuk az egyenruhában időnként beállt változást, s a nagy műlap olyan szép és érdekes, hogy rá mába is tehető. Egy másik műlap az emberi test alkatrészeit tünteti föl; a harmadikon pedig a vegyesházi királyok, köztük a Hunyadiak és Szapolyaiak családfáit adja öt külön csoportban a legújabb kutatások eredményei alapján. A 4-ik füzetet ismét három önálló melléklet díszíti. Az egyik színes kép a magyar gyalog katonaságot tünteti fel 8 képben, annak különböző változásaiban 1702-től 1840-ig. Egy másik kettős táblán a fűtési rendszerek vannak feltüntetve. Az egyik oldal a központi (lég)fűtésről mutat be 11 képet, a másik pedig a helyi fűtés 14 különféle szerkezetének világos, sikerült rajzait adja. A harmadik melléklet szintén kettős tábla, mely az erdei fák számos rajzát

nyújtja. Az 5-ik füzetet két igen értékes műmelléklet díszíti. Az egyik Dél-Amerika nagy kettős lapra terjedő színes térképe a legújabb adatok alapján, a másik az iparos növények című kettős tábla számos képpel. A 6-ik füzet nem kevesebb, mint három önálló mellékletet tartalmaz. Az egyik Ausztrália és Polynézia kitűnő kivitelű térképe, a másik egy kettős fekete tábla, mely a világ főbb államainak czimereit ismerteti. Igen eredeti gondolatot valóít meg a harmadik táblázat, mely két oldalán a legfontosabb élelmiszerek, tej, hús, borok, kávé, thea, kakaó stb. vegyelemzését adja s ezzel tápláló erejükről nyújt népszerű tájékozást. A 7-ik füzethez két szép melléklet van csatolva, u. i. Ázsia kitűnő kivitelű legújabb térképe és egy kettős fekete tábla, mely egyik oldalán a halakról ad 13 rajzot, míg másik felén a baromfiak 28 fajtát mutatja be. A 8-ik füzetet végre három igen szép és értékes melléklet díszíti. Az első a föld féltekéinek színes térképe nagy kettős lapon, másik legrégebb nyelvemlékünk, a Halotti Beszéd hű és két színben készült hasonmása a hozzá való magyarázatokkal. A harmadik melléklet két oldalon az összes erdélyi fejedelmi családok áttekinthető családfáját adja. A három melléklet közül tehát kettő egészen hazai tárgyú s ez is mutatja a vállalat magyaros, nemzeti jellegét. E Lexikonból kéthetenként egy füzet jelenik meg. Legzetszerűbb előfizetési mód 10 füzet árának (3 frt) beküldése az Athenaeum könyvkiadóhivatalához, vagy bármely fővárosi vagy vidéki könyvkereskedéshez. — Ismételten és szívesen ajánljuk e művet olvasóink figyelmébe, kik mindannyian jól tudják, hogy egy művelt, olvasni szerető ember könyvtárából mennyire nem hiányozhatik egy ilyen mű, mely könnyű szerrel megszereshető felvilágosítást nyújt minden olyan tárgy felől, mely előttünk olvasmányaink közben, mint ismeretlen tárgy, személy vagy eszme merül föl, s melynek nem értése akadályozza egész olvasmányunk megértését. — 2. Konfirmándusok könyve. Irta Turcsányi A. M. körmendi evang. lelkész. Budapest. Kiadja Hornyánszky V. A jól összeállított tankönyvet ajánljuk komoly figyelembe. — 3. Magyar nyelvtörténeti szótár. Szerkesztik Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond. Ez általunk többször említett fontos vállalat új füzeté a tukmálás-való szavakkal foglalkozik. — 4. Szabó Sándor oklev. gyorsírás-tanár, a budapesti magyar gyorsíró egyesület jegyzője előfizetési fölhívást hirdet Magyar gyorsírási tankönyvre, mely a Gabelsberger-Markovits-rendszer alapján, összehasonlítási tanmódszer szerint tárgyalja nemzeti gyorsírásunkat, nevezetesen tankönyvében az általános bevezető rész után az „a“ hangzót párhuzamban az „e“ hangzóval adja elő, mert e kettő között lényeges különbség gyorsírásunkban egyáltalában nincs. Ez által el van érve az időmegtakarítás és az alaposág; el van űzve azon unalmasság, a mely az „e“ hangzó tanításánál elő szokott állani. Az „i“ hangzót az „u“ hangzóval tárgyalja és az „ü“ hangzót, a mely gyorsírásunkban speciális természetű, magában. Az „o“ és „ö“ hangzót szintén együtt. E tankönyv ára 50 kr, kulcsesal együtt 60 kr. Az előfizetések küldendőik: Szabó Sándor Budapest, Múzeum-utca 19. sz. I. em. 12. Ajánljuk e művet a művelt közönség szakférfiak és a nemes tanuló ifjúság pártfogásába. — 5. Ugyancsak a gyorsírászat köréből jelezük, hogy Bódogh János okl. gyorsírás-tanár Szegeden az odaváló főgymn. gyorsíró-körének kiadásában „Gyorsírásati Közlöny“ cz. a folyóiratot indított meg, melynek előfizetési ára egész évre 2 frt, félévre 1 frt. A pénzek nevezett szerkesztő nevére küldendőik. Az érdeklődőknek szíve-

sen ajánljuk. — 6. A „Vasárnapi Ujság“ januárhó 31-iki száma 30 képet közöl s a következő tartalommal jelent meg: „Kiss Áron, a tiszántúli reform. egyházkerület új püspöke“. (Areczképpel). — „Emléklapok. Leánytanítványaimnak“. Költemények Baráth Ferencztől. — „Házasság éhségből“. Elbeszélés. Irta Jókai Mór. (Goró Lajos rajzaival). — „Egy éjjeli kirándulás“. Bret Harte elbeszélése. — „Arisztotelesz sírja“. — „Hatvanezer millió tonna köszén“. — „I. Napoleon és kora: Napoleon visszavonulása Moszkvából“. (2 képpel). — „Képviselőválasztás Budapesten“. Irta Jókai Mór. (Vágó Pál rajzaival). — „Az utolsó nap“. Választási tárcza. — „Választások a fővárosban“. (Képekkel). (B. Podmaniczky fogadtatása a Hungáriában; a Kaas-párt lakomája a fővárosi Vigadóban; gróf Andrassy Gyula a terézvárosi körben; a választás helyisége a József városban stb.). Kimnach Lászlótól, Goró Lajostól és

Cserna Károlytól. — „Clarence herceg temetése“. (3 képpel. 1. A herceg és jegyese. 2. A herceg a halottas ágyon. 3. A temetés a Szt-György kápolnában). — „A heidelbergi várkastély“. (Képpel).

Spurgeon, a hírneves angol hitszónok és egyházi író közelebb meghalt. Gondoskodtunk arról, hogy közölhessük életíratát.

Csermő. T. Szerkesztő Ur! Becses lapja f. évi 4-ik számában közlött kimutatásomból kimaradtak a következő adományok: Steigenberger Mihály 1 frt, Hartman Sámuel (Barakony) 1 frt, Suhajda Béla (Somoskesz) 1 frt s Kovács Béla (Szalonta) 80 kr. Csermő, 1892. január 26. Vadas Gyula, ev. ref. lelkész tanító.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: CSIKY LAJOS.

Pályázat

a püspök-ladányi első osztályú lelkészi állomásra.

Az ezen állomáshoz kötött termény, föld és készpénzből álló javadalom értéke az egyházmegyei hivatalos becslés szerint 1580 frt 50 kr.

A megválasztott lelkész hivatali állomását az 1893-ik évi január 1-sőjén foglalandja el, s az 1893-iki, mint kegyeleti év alatt, a stólán kívüli javadalom fele részét az özvegy lelkésznek köteles átengedni.

A pályázati kérvények f. évi márcz. 2-ik napjáig H.-Böszörménybe nagyt. Szeremlei József esperes úrhoz küldendők.

Debreczen, 1892. február 3.

Kiss Áron,
püspök.

PÁLYÁZAT

a békés-bánati ev. ref. egyházmegyébe kebl. lezettef szegedi ev. ref. egyház lelkészi hivatalára.

Javadalom: szabad lakáson és stólán kívül, az egyház és város pénztárából évenként összesen 950 frt.

Lelkész kötelessége, a rendes lelkészi teendők mellett, a városi és állami közép s kereskedelmi és polgári, valamint a felsőbb leányiskolák ref. növendékeinek vallás-oktatása; — a szórványok gondozása.

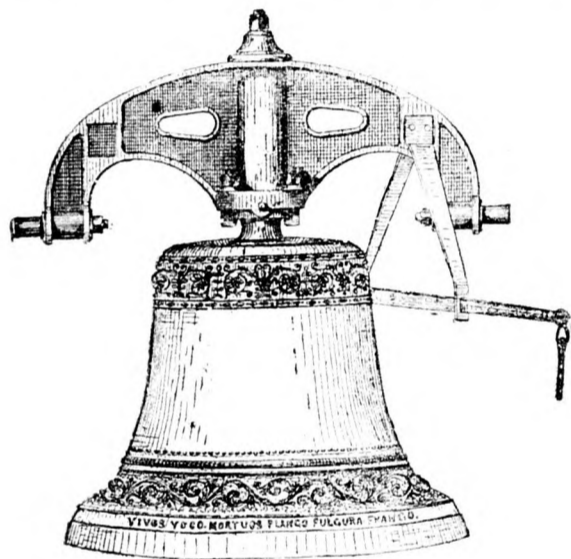
Az egyház II-od osztályú; lelkek száma: 900.

A megválasztandó lelkész az egyházmegyei özvegyárva gyámintézeteinek kötelezett tagja lesz, s hivatalát az 1893. év ápr. 24-én foglalja el.

Pályázati kérvények f. év febr. 22-ig nagyt. Szabó János esperes úrhoz Körös-Tarcsára — posta helyben — küldendők.

Debreczen, 1892. február 3.

Kiss Áron,
püspök.

Ifj. Hönig Frigyes harang- és ércz-öntődéje

Aradon, Rákóczy-utca 28. szám.

Alapított 1840-ben. Állami ezüst éremmel kitüntetve 1890-ben.

Ajánlja több évi jótállás mellett a legújabb találmányú harangjait; melyek előnye a régi szerkezetű harangokkal szemben az, hogy 22% súly és ármegtakarítás mellett — erősebb és kellemesebb hangúak.

Továbbá ajánlja a legjobb szerkezetű, forgatható vas harang-felszereléseit, melyek alkalmazásával a harangok a megrepedéstől megóvatnak, — az áttétes tengely ágyak használásával pedig a legnagyobb harangok is könnyen kezelhetők; — vas harang állványait, valamint régi harangoknak új, forgatható felszerelésre való átalakítását.

Költségvetések és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek.

S—10